

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 15 του Οκτώβρη 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 217

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Νεοελληνικά (άρθρο από τη University Review).

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ. Η Αιμόφρωση.

KARL BRUGMAN. Γραφή και Λαϊκή γλώσσα και το Γλωσσικό ζήτημα στην Ελλάδα (μετάφρ. Λένα Αρβαρίτη).

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Στις Έρεσούς τα χαλάσματα.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ. Όπως κατάντησε κ' ή καθαρεύουσα.

ΟΙ ΤΥΡΑΝΝΟΔΙΩΧΤΕΣ. (Γράμμα από τα Χανιά).

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Για το βιβλίο του Γιαννόπουλου.

ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Ένα γράμμα.

Σ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ. Μερικά για την πολιτική μας κατάσταση.

Γ. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. Η Ξέρα.

Σ. ΑΓΑΛΙΑΝΟΣ. Η βιβλιομαηλεία και το εκπαιδευτικό ακαθίστως.

Γ. ΠΑΦΙΩΤΗΣ. Στην περασμένη μου αγάπη.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Γ. Σ. Ζουφοδός, Ν. Ζαχαρίου.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Πρόματα (Δεύτερο βήμα—Κριτικά Αιτάσματα—Πρόδωσε τα Γιάννια! ..—'Από ένα άρθρο του «Σκρίπ».

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΗΣ ΕΡΕΣΣΟΣ ΤΑ ΧΑΛΑΣΜΑΤΑ

Στις Έρεσούς τα χαλάσματα
Που αρχαία γερονάε φαντάσματα,
Που μές σε πέτρες και χώματα
Σκορπιούνται μαρμαροκόμματα
Με τα ψηφιά τα σβυσμένα,
Ξένο παιδί συνηροχότανε,
Και στή μελέτη βουτιότανε
Με το σφυρί του σκαλίζοντας,
Και με κοντύλι πασχίζοντας
Νά ξαναβρῆ τα χαμένα.

Στις Έρεσούς τα χαλάσματα,
Που αρχαία γερονάε φαντάσματα,
Ένα σπιτάκι σιεκότανε,
Που λυγρή το νοιαζότανε
Και γλυκοπρόσωπη κόρη.
Στο παραθύρι της πρόβαλε,
Και στο κεφάλι της τῶβαλε,
Πῶς είναι κῶμας νά δέρνεται,
Και μές στο κῶμα νά σέρνεται
Χωρίς βοήθεια τῶγῶρι.

Στις Έρεσούς τα χαλάσματα,
Που αρχαία γερονάε φαντάσματα,

Ένα σπιτάκι σιεκότανε,
Και τώρα ο νιός μας καθότανε
Και μελετοῦσε με εἰρήνη.
Σπασμένες πλάκες ξεδιάλιζε,
Που ή λυγρή του τις γυάλιζε
Με προσοχή τις ἀρόδιαζε,
Κι ὡς τόσο πάντοτες ἄδειαζε
Κ' ένα φιλὶ νά του δίνη.

A. E.

ΟΙ ΤΥΡΑΝΝΟΔΙΩΧΤΕΣ

Χανιά στις 5 του Οκτώβρη 1906.

Αγαπημένε μας Νουμά,

Έχουμε ὅλη τὴν ὄρεξη νὰ συζητήσουμε φαρδιά πλατιά τὸ ζήτημα τοῦ ἀντιβασιλισμοῦ γιὰ τὸ ὁποῖο τόσο πονεῖ και φωνάζει ὁ ἀγαπητὸς μας φίλος Γιάννης Ἀντωνακάκης στὸ ἄρθρο του «Οἱ Τυραννοχτόνοι» ποῦ δημοσιεύτηκε στὸ «Νουμά» στὶς 10 τοῦ Σεπτεμβρίου. Μὰ γυρίσαμε τὴν κεντρικὴν ἰδέα, ἐφάξαμε νὰ βροῦμε τουλάχιστο τὴ σειρά ποῦ δίνει τὶς διάφορες σκέψεις του και τίποτα δὲν κατορθώσαμε νὰ βροῦμε. Λέει γιὰ τὴ διοικοῦσα τάξη τοῦ Ρεμά, γιὰ τὴ στενὴ ἐκλογικὴ περιφέρεια τοῦ... Στῆν, γιὰ τὴν καθολικὴ ψηφοφορία, γιὰ δυὸ τέλεια πολιτικὰ καλοῦπια, γιὰ τὴ δεδηλωμένη, γιὰ τὸ νεοελλαδισμὸ, γιὰ τὸν ἀνεύθυνο, γιὰ τὴ δημοτικὴ ἐκπαίδευση, γιὰ τὸ διῶξιμο τοῦ Πρίγκηπα, γιὰ δημοτικιστάδες—ἀπίστευτο—ἀντιπρίγκηπικούς... και πῶς θὰ γίνῃ ξένος ὑπῆκοος... γιὰ νὰ βγάινῃ τὸ ψωμί του. Και ὅλα αὐτὰ σὲ τρεῖς μόνο στήλες τοῦ «Νουμά» παραταγμένα με τέτοιο τρόπο ποῦ ἀδύνατο νὰ καταλάβῃ κανεὶς πῶς πηδαίει ἀπὸ τὸνα στᾶλλο. Ἀφίνουμε δὲ και κάτι χοντρές ἀνακριβείες ποῦ ἔχει, πῶς π. χ. τὸ δόγμα τῆς «δεδηλωμένης» εἶναι κατεργαροεφεύρεση τοῦ Ντεληγιάννη, ἐνῶ πασίγνωστο εἶναι πῶς ὁ Τρικούπης πρῶτος σοφὰ τὸ κήρυξε φανατισμένος πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν ἀγγλικὸ κοινοβουλευτισμὸ.

Ἄλλ' ἄς τ' ἀφίσουμε αὐτὰ. Ἐμεῖς γιὰ τὴν ὥρα θὰ περιοριστοῦμε στὸ δικὸ μας ζήτημα, τὸ πρίγκηπικό, νὰ ποῦμε, ποῦ τόσο τὸ πῆρε κατὰκαρδὰ ὁ ἀγαπητὸς μας φίλος. Ἀντὶ μάλιστα νὰ πιάσουμε τὸ θέμα ἀπὸ ἄλλες μεριές ψηλότερες και πειστικώτερες, θὰ κάνουμε τὴ χάρη στὸ συνεργάτη σου νὰ τοῦ ἀπαντήσουμε με τοὺς δικούς του συλλογισμούς. Ὁ ἴδιος λέει στὸ ἄρθρο του: «Ἔβρουμε πῶς γιὰ νὰ ζήση ἡ Ρωμιόσῆν, τὸ ἑλληνικὸ Κράτος ἔπρεπε νὰ-

ναι τίμιος ὀργανισμὸς ποῦ ἐνῶ θὰ ἀσφαλιζε στὸ ἐσωτερικὸ του με νόμους, ποῦ νὰ ἐφαρμόζονταν τίμια και ἴσα, τὴ ζωὴ τὴν τιμὴ και τὴν περιουσία τῶ πολιτῶ, τὴν πρόοδο και τὴν προκοπὴ τῶνε στὶς τέχνες και ἐπιστῆμες, σύγκαίρα θὰ τοὺς ἀρμάτωνε και θὰ τοὺς ἐγύμναζε κάνοντάς τους μιὰ γροθιά, γιὰ νὰ μπορέση με θέληση και δύναμη νὰ κυνηγήση τὴν πραγμάτωση τῶν Ἰδανικῶν ποῦ ἔτοιμα τοῦ παράδωκε ἡ μεγάλη Ἐπανάσταση, και νὰ προστατίψῃ τοὺς ὑβρισμένους και κυνηγημένους ὑπόδουλους ἀδερφούς του».

Τὸνὲ ρωτοῦμε τώρα: Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἴχαμε στὴν Κρήτη; Μὰ θὰ μᾶς πῆτε και σεις: —'Ε! τί φταίει ὁ Πρίγκηπας; Μήπως ἔχουμε στὴν Ἑλλάδα τίποτα ἀπ' αὐτὰ; Ὅσο γιὰ τὸ Βασιλεῖς σας δὲν ξέρουμε, μὰ ὁ Πρίγκηπας φταίει και παραφταίει γιὰτὶ στὴν Κρήτη εἴχαμε σύνταγμα μοναρχικὸ ποῦ ὅλα τὰ διέτυνε και τὰ κανόνιζε ἡ περίφημη Αὐλὴ μας. Και δὲ μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ ὁ φίλος μας ὅτι και ὁ βουλευτὴς γιὰ τὸ παραμικρότερο ζήτημα και ὁ Σύμβουλος γιὰ τὴν ἐλάχιστη διοικητικὴ λεπτομέρεια και ὁ τελωνοφύλακας κ' ὁ κλητῆρας γιὰ νὰ διοριστοῦνε ἔπρεπε νὰ πᾶνε κατευθεῖα στὸ Παλάτι. Εἴτανε λοιπὸν ἡ πρίγκηπικρατοῦμενη Κρήτη τίμιος πολιτικὸς ὀργανισμὸς; Εἴχαμε δικαιοσύνη ἀμερόληπτη; Εἴχαμε ἰσότητα ἀπέναντι τοῦ Νόμου; Ἡ χωροφυλακὴ ἐξαπαλλίε τὴ ζωὴ, τὴν τιμὴ και τὴν περιουσία ὀλονῶνε ἢ μήπως ἔκανε τὸ ἀντίθετο σὲ μιὰ πολιτικὴ μερίδα; Και ἀφοῦ τὸ θέλει και αὐτὸ ὁ φίλος μας, γιὰτὶ ὁ Πρίγκηπας τόσο ἐπίμονα ἀντιστάθηκε στὴν ἰδέα τοῦ Βενιζέλου νὰ ὀργανώσουμε στρατὸ γιὰ νὰ μὴ χάσουμε τὶς πολεμικὲς ἀρετὲς μας και νὰ μπερίσουμε σὲ μιὰ περίσταση νὰ βοηθήσουμε τὴν μητέρα στὴν πραγματοποίηση τῶν Ἰδανικῶν της;

Και τὸ πιὸ φριχτὸ εἴχαμε Ἐλευθερία; Ἐλευθερία τύπου, ἔλευθερία φρονημάτων γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ προκόβουμε στὶς τέχνες και στὶς ἐπιστῆμες, ὅπως λέει ὁ ἀρθρογράφος; Ἡ θὰ μᾶς ἀρνηθῆ πῶς ὁ Πρίγκηπας ἔβγαине σὲ ἐκλογικὲς περιοδείες και ἔβγαζε λόγους ἀντιβενιζελικούς; Ἡ δὲ θὰ παραδεχτῆ πῶς ὅσοι δὲ ἦσαν αὐλικὸί τοῦς πολεμοῦσε ἢ μακαρίτισσα Αὐλὴ ὅπως μποροῦσε και πρὸ πάντων με ἐξοντωτικὸ ὀικονομικὸ πόλεμο ποῦ δὲ μποροῦσαν νὰ ζήσουν ὅχι πιά ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι (αὐτὸ δὲ δὲν εἶναι και τόσο σπουδαῖο) ἀλλ' οὔτε ὡς δικηγόροι, ὡς γιατροί, ὡς ἔμποροι, ὡς μπακάληδες, ὡς χαμάληδες;

Και γιὰτὶ ὅλα αὐτὰ; Γιὰτὶ ἐτολμοῦσαμε νὰ φρονῶμε πῶς ἡ Αὐλὴ στραβοπατῆ. Πῶς τὸ δημόσιο χρῆμα κλιβεται. Πῶς εἴχαμε καταντήσῃ σὲ πλήρη πολιτικὴ χρεωκοπία. Μὰ κ' ἂν ἀκόμα ὑποθέσουμε πῶς εἴμαστε γελασμένοι και πῶς τὸ νησί μας εἶταν

πρότυπο Πολιτείας, πάλι η Έλευθερία της σκέψης μας έστω και πλανημένης έπρεπε νά'ναι σεβαστή και όχι να πολεμιέται τόσο άτιμα, τόσο εξοντωτικά. Και αυτά, για το πραγματικό κακό (damnum emergens) που μας έκανε χωρίς να λογαριάζουμε τί καλό θα μπορούσε να μας κάνει (Cucram cessans) αν εκμεταλλεύονταν πατριωτικά το γόητρο με το οποίο τον περιβάλαμε στην αρχή κι' αν η πολιτική του εΐτανε λιγότερο πεισβατάριχη και περυσότερο χρηστή.

Και δε μας λέτε, παρακαλώ, γιατί όλος ο πολιτισμένος κόσμος συμπαθά τον άγωνά του Ρούσσου για την Έλευθερία του; Κι' ο μουζικός, θαρρούμε, πολεμάει γιατί δεν έχει δικαιοσύνη άνεπηρέαστη (αν κι' εκεί έχουν όρκωτά δικαστήρια), ισότητά άπέναντι του νόμου, υπεύθυνη κυβέρνηση, έλευθερία τύπου, έλευθερία άρχων. Μα θα πήτε ίσως: Έμείς έπαδά είχαμε για άρχηγό έλληνικό βασιλόπουλο κι' αυτό άρκούσε για να ξεχνούμε τις άβιαιρεσίες του. Μα μήπως ο Τσάρος δεν είναι Ρούσος; Μήπως είναι Κινέζος ή Ίνδος και γι' αυτό δίκια δεν τον άνέχονται οι υπήκοοί του έτσι άπόλυτο κυρίαρχο; Άν υπήρχε διαφορά μεταξύ Ρωσικού άπολυταρχισμού και Κρητικής άβιαιρεσίας, υπήρχε μόνο στην έκταση μα όχι και στην ένταση. Τσάρος άυτοκράτορας ή ένας Πρίγκηπας άυτοκρατορικός ή άλλος.

Μα στην ύστεριά μπορεί να άντιτάξετε πως αυτά που είπαμε παραπάνω, δηλαδή τα διοικητικά μας χάλια και η πολιτική μας κακομοιριά, δεν είναι άληθινά, μόνο είναι ψευτιές του Βενιζέλου που τις έβγαλε για να εκδικηθί τον Πρίγκηπα που τονέ βάρφτισε προδότη. Λέμε πως τονέ βάρφτισε, γιατί βέβαια ούτε ο άρθρογράφος ούτε ο «Νουμάς» δε θέχη την ιδέα πως ο Βενιζέλος είναι πραγματικά προδότης, άφου το γνωστότατο σχέδιό του (που προκάλεσε το προδοτικό άνάθεμα) πως δηλαδή σκαλι-σκαλι θα φτάσουμε στην Ένωση και πως έπρεπε πρώτα να οργανώσουμε δική μας δημοσία δύναμη για να μπορούμε να ζητούμε την άνάκληση του Ευρωπαϊκού στρατού, σήμερα μας το υπόδειξε έπίσημα η Ευρώπη στην τελευταία νότα της και το νιοθέτησε και η Έλληνική Κυβέρνηση και το έθνος και η Κρήτη. Όστε η Αύλη έσυκοφάντησε σα να λέμε για λόγους που τους ξέρουμε πολύ καλά μα δεν έχουμε ούτε χώρο στο «Νουμά» ούτε ενδιαφέρουμε πολύ στο θέμα μας για να τους πούμε τώρα. Άλλά με τί δικαίωμα ο Πρίγκηπας, για οποιοδήποτε λόγο,

εβάφτιζε προδότη έναν άθροπο και τον άναθεμάτιζε στο Πανελλήνιο, γιατί τάχατες υποστήριξε προφητικά μιάν ιδέα που και λανθασμένη ακόμα αν εΐταν δεν εΐταν όμως άντιεθνική; Η μήπως άδικία τέτοια έστω κι' αν γίνεται σ' ένα μόνο άτομο—που ιδώ έγινε στη μισή Κρήτη—δεν είναι άρκετή για να εξεγείρη το λαό; Γιατί λοιπόν ο Ψυχάρης τόσο καυχιέται—και δίκια—πως κι' αυτός σήκωσε τη δυνατή φωνή του για το Δρέφους; Προδότη φώναζαν έναν άθωο άξιωματικό οι έθνικόφρονες Γάλλοι προδότη καταράστηκε το Βενιζέλο το «άγνο έθνικό κόμμα», όπως άυτοτιτλοφοριέται; της Αύλης. Άν υπάρχει κάποια διαφορά, υπάρχει εις το ότι ο Δρέφους εΐταν μονάχα ένας έντιμος άξιωματικός, ενώ ο Βενιζέλος είναι μέγας πατριώτης που τα έθυσιασε όλα για την πατρίδα του.

Γνωρίζουμε πολύ καλά πως στις άντιαυλικές αυτές σκέψεις μας θα βρούμε άντιθετους μερικούς άπό τους τρανούς δημοτικιστάδες της λεύθερης Ελλάδας.

Μ' όλο όμως τον άπέραντο σεβασμό που τρέφουμε στους Δασκάλους μας, έχουμε τον έγωισμό να φρονούμε πως έμείς οι Κρητικοί άπό την πρόσφατη δουλεία έχουμε άποχτήσει πολιτική νηφαλιότητα άνώτερη από σας τους Έλεύθερους και πρό πάντων σε ό,τι σχετίζεται με το Κρητικό ζήτημα. Μάλιστα ιδώ συμβαίνει και κάτι άλλο που σεΐς αυτού ούτε το όνειρευτήκατε ακόμα. Οι πολιτικοί μας δηλαδή άρχηγοί αγαπούν όλοι τη δημοτική γλώσσα, ενώ οι δικοί σας χαμπάρι δεν έχουν για το γλωσσικό ζήτημα. Ο Κωστής ο Μάνος σας είναι γνωστό πρωτοπαλλήκαρο της Ίδέας. Για τον Άντώνη το Βορεάδη (άρχηγό του συδυασμού της άντιπολίτευσης στο Λασηθί) έχει γράψει ο Ψυχάρης (βλέπε «Ρόδα και Μήλα» Τομ. Β' Σελίδα 148). Ο Βενιζέλος είναι ένθουσιασμένος με το βιβλίο του Φωτιάδη. Ο Κωστής ο Φούμης και δικόγραφα ακόμα έχει γράψει στη δημοτική. Κι' όλοι οι άλλοι οι δημοτικιστάδες τώ Χανιώ, χωρίς το φίλο μας άρθρογράφου, εΐταν φανατισμένοι άντιαυλικοί.

Και μας ξέρετε πολύ καλά και να μας συμπαθάει ο κ. Άντωνακάκης μα ούτε Έλλαδομανείς είμαστε ούτε ρήτορες, ούτε άπόγονοι, ούτε ψωριάριδες—όπως μας λέει—ούτε και θεσιθίρες. Γιατί εύκολα θα μπορούσαμε και μείς να διοριστούμε ή να μείνουμε στις θέσεις μας αν γλύφαμε λίγο τα αυλικά τακούνια.

Αυτά τα γράψαμε με πολύ μας κόπο γιατί δεν

είναι εύχάριστο στις μύτες μας να άνασκαλίζουμε ύπονόμους μιάν κι' εκλείστηκαν και τις όποιες ή ιστορικός μόνο έχει δικαίωμα ύστερα από καιρό να άνοίξη άφου πια κατακαθίση ή άκαθαρία. Το κάναμε όμως γιατί μας προκάλεσε και έχουμε να πούμε πολλά αν ξαναπροκληθούμε, άφου άλλως τε είμαστε βέβαιοι πως ο «Νουμάς» αν έλεύθερο βήμα που είναι θα φιλοξενήση τις γραμμές μας κι' αν ακόμα δε συμφωνή μαζί μας.

Και τώρα μιάν τελευταία λέξη στον άγαπητό μας άρθρογράφο: ένα μόνο άπό τα κομητικά έπίθετα που μας χαρίζει δεχόμαστε—έτσι για να μη τον πικράνουμε—μα λίγο τροποποιημένο χάρη κυριολεξίας. Τυραννοδιώχτες, αν θέλει, τιμή μας, όχι όμως και Τυραννοχόνοι.

Με πολλή έχτιμηση κι αγάπη.

Οί Δημοτικιστάδες τώ Χανιώ.

ΧΡΗΣΤΟΣ Μ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗΣ δικηγόρος.
ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ τελ. στα Νομικά.
ΣΤΕΛΙΟΣ Μ. ΚΑΡΙΤΑΚΗΣ Έμπορούπάλληλος, φοιτητής στις Φυσικές έπιστήμες.
ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ τελ. στα Νομικά.
ΚΥΡΙΑΚΟΣ Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ τελ. στα Νομικά.
ΚΩΣΤΗΣ ΚΑΛΕΜΙΚΕΡΗΣ Φοιτ. στις Φυσικές έπιστήμες.
ΠΑΥΛΗΣ ΚΑΤΣΟΥΦΑΡΑΚΗΣ δάσκαλος.
ΛΑΜΠΟΓΙΩΡΓΗΣ δάσκαλος.
ΜΑΝΩΛΗΣ Μ. ΒΕΝΕΤΑΚΗΣ τελ. στα Νομικά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ Τ' ΑΡΓΑΛΙΟΥ (Βλάχικο)

Πίς μου πιά είναι τούτη,
Πίς μου πιά είναι τούτη.

Μάννα δεν έχ' ή δύστηνη πατέρα δεν ήξερεί.
Τήν ώρα που γεννιούταν έβγαλ' ή γις λουλούδα που θα ποθάνουσε κι άφτά όταν αυτή ποθάνει.
Τηνέ κοιτάζω άδιέφορα, έτσι χωρίς άγάπη,
ότα στο δάσος περπατά και τηνέ χαμάρωνω.
Στην κόσμο δεν μπερείς να βρείς μορφότερη κοπέλλα
κι αν ήθελε ή θάνατος ίπό τή γή να πάρει
όλόδροσο καρίτσι

σίγουρ' άφτη θενά παίρνει κιμάρι να την είχει.
Όσα παιδιά θα κίμ' άφτη θένει: πολεμιστάδες
κι άπ' τα βυζά της έτρονο το γάλα θενά τρέχει
σαν ποταμός που μ' όρμητα άπ' την πηγή του βγαίνει.

Πίς μου πιά είναι τούτη,
Πίς μου πιά είναι τούτη.

Λόντρα, 9 τ' Αη Δημήτρη 1906.

Μετάφραση Ν. Α. ΖΑΧΑΡΙΟΥ

KARL BRUGMAN

ΓΡΑΦΤΗ ΚΑΙ ΛΑΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΑΙ

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με τα έθνη τα πολιτισμένα που λέμε βρίσκονται δίπλα στις ντοπιολαλιές και μιάν γλώσσα κοινή, βγαλμένη συνήθως μέσα άπό τα σπλάχνα τους (1). Είναι είδος ιδανικός κανόνας που καρτερούμε πως ως προς τη γραφή θα συμμορφώνεται το σύνολο του λαού κι' ως προς τη λαλιά οι γραμματισμένοι τουλάχιστο: άληθινά όμως περιοριζόμαστε στο ναν τον κνηγούμε μοναχά τον κανόνα, κι' ή ζωή δείχνει παντού πολυποικιλία ζυγισμού σκαλοπάτια.

Πιό όμοιομορφη και σύμμετρη φαίνεται πάντα

(1) Στην Ελλάδα το να βγει ή κοινή άπό ντοπιολαλιές νομίζεται μεγάλο ψεγάδι. Πολύ συχνά μας το χτυπούν.

ή κοινή ότα γράφεται (2). Έδώ ο κύκλος που παρχωρεί ο κόσμος στις ντοπιολαλιές ή στην άτομικά όρεξη είναι στενώτατα χαραγμένος. Μπορεί ίσως ή κοινή (3)—που παντού πηγάζει άπό τούτο, πως μερικούς άρεστους ντοπιολαλιήτους τύπους τους άναγνωρισε ο κόσμος και μέσο της γραφής τους κύρωσε ως πρότυπο πλατύτερου και γενικώτερου συναγκικιμού—μπορεί ίσως, καθώς περνούν καιροί κι' άθροποι, να αλλάξει ή κοινή βαθιά: άδιάφορο, έστ' ο ένας που γράφει, έπιρρεασμένος άπό του σχολιού τη διδαχή, στέκει όλη σου τή ζωή φρουρός μ' ένα «Άφτό πρέπει!» και κάθε συνέγλωσσος έχει το νου του—πιός πολύ, πιός λίγο—να μην παρακαταπατιούνται οι γραφικοί της έποχής του κανόνες.

Άλλιώς όμως είναι στην έφαρμογή εκείνο το είδος ή κοινή που συνηθίζεται με τους μορφωμένους ότα συναγκικιούνται είτε μεταξύ τους—στο σχολιό, στην έκκλησιά, στη βουλή κτλ.—είτε με το λαό.

(2) Στην Ελλάδα ή κοινή δε γράφεται διόλου έξεν άπό τους δημοτικιστάδες. Η συνηθισμένη γραφή δεν είναι ή κοινή, παρά το περισσότερο σωρδς νεολογισμοί βγαλμένοι άπό κλασσικά Λεξικά και Γραμματικές.

(3) Το κείμενο δίχως νόημα. Schriftsprache. Δίχως άλλο παραδρομή άνεις Gemeinsprache.

Το είδος άφτό είναι σε κάθε τόπο κάτι άστατο και πολυμετάβλητο. Όσο ίσως κι' ά χρίστηκε της κοινωνικής άφτης σειράς ή ζωντανή γλώσσα με τον ξεπλωμό πρώτα της γραφής και την έπιρροή της μορφής της (4), όσο κι' αν άγωνίζεται ή γραμματισμένος όλη του πέτ τή ζωή να συμμορφωθεί με τον κανόνα της, πάλι δίχως καμιά εξαίρεση δεν κατορθώνει το πολύ πολύ παρά αιώνια να στέκει στη δίπλανη γειτονιά της. Πάντα ή λαλιά του σπιτιού του πρώτα και των διαλεχτικών νομών όπου έζησε τότε συνεπαίρνει λίγο ή πολύ, ά θες μαλίστα πολύ όρμητικώτερα παρ' ό,τι φαντάζεται. Έπειτα στην καθημερινή του μιλιάν άλαργέθει γενικά άπό τη γραφή μακρότερα παρ' ό,τι ότα ρητορέθει: κι' εκεί πάλι θάν του παρατηρήσεις διαφορές λόγου κατά πως τύχει να μιλά ή με γραμματισμένο ή με άθροπο άπλοικό.

Είπαμε πως ή γραφή ενός έθνους είναι καθόλου

(4) Άφτό άνάλογα δεν εφαρμόζεται στην Ελλάδα. Η γραφή έχει κάπως έπιρρασει την κοινή, μα πολύ λίγο. Ο καλός κοινωνικός κόσμος μιλά την κοινή, όχι τη γραφή Μονίχα γραμματισμένοι πρόστυχης καταγωγής κνηγούν τη γραφή, επειδή ο πρόστυχος πάντα άγαπά το σφαναχτερό και πομπώδικο.